

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, A MEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYESZTŐ ÉS MÁS EGYLETEK KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyletti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FÜSZERKESZTŐK:

Dr Gyarmathy Dezső,
földbirtokos.

Dr Hinléder Fels Ernő,
orsz. képviselő.

Dr Kállay Tamás,
orsz. képviselő.

Dr Pál Ernő,
ügyvéd.

Dr Viola Sándor,
ügyvéd.

SZÉPIRODALMI FÜMUNKATÁRS: **Fülei Sz. Lajos.**

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyit-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Kristo(ffy) — Damokos.

A nemzet önvédelmi küzdelmében részt venni honfiai erény. Az elől meghátrálni, gyávaság. Részt is venni benne és meghátrálni is, tökéletlenség.

Udvarhelyvármegye az alig pár héttel ezelőtt megtartott törvényhatósági közgyűlésen nagy lelkesedéssel kimondta a „bitang” kormányval szemben, hogy élni fog az adó- és ujoncmegtágadás jogával.

Ezen a közgyűlésen Damokos Andor alispán ur elnökölt. Az elnök együtt lelkesedett a bizottsági tagokkal. Sőt tudomásunk szerint együtt is szavazott vele, mert a határozat egyhangulag lett meghozva. Szavazatot okos ember logikailag csak arra ad, a miről meg van győződve, hogy helyes; politikailag pedig magyar ember csak arra, a mi hazafias, erkölcsileg pedig becsületes ember csak arra, a mi tisztességes.

Az alispán ur azonban most falst adott ezen közgyűlési határozatnak. Azon határozatnak, melyet megszavazott, mert helyes, mert hazafias, mert tisztességes.

Erre a konkluzióra azon rendelet vezetett minket, melyet az alispán ur adott ki „minden járás főszoigabirójának”. Az eset ugyanis a következő:

A híres augusztus 17-iki közgyűlési határozatot vármegyénk disze: Hollaki Arthur ur — a ki ép oly törvénytelen alapon áll most, mint kenyéradó gazdája — megfélemberte P. Kristo(ffy) urhoz. P. Kristo(ffy) ur a törvényhatóság határozatát megsemmisítette. Erre az alispán ur a következő rendeletet adta ki:

6485—1905. alisp. szám.
Mindhárom főszoigabirónak, Székelyudvarhely r. t. város tanácsának és valamennyi községi előjáróságnak

Kapcsolatban a f. évi 4734—905. alisp. sz. a. kiadott intézkedésemel, Belügyminiszter urnak a f. évi 369 sz. a. hozott közgyűlési határozat némely részének megsemmisítése tárgyában 89547 sz. alatt kiadott rendeletét azzal közlöm, hogy újabb közgyűlési határozat hozataláig, s illetve ezen rendeletnek az azzal szemben az 1886: XXI. t.-c. 68. § c) pontja alapján tett előterjesztésemre bekövetkező esetleges módosításáig úgy adó, mint katonai ügyekben, különösen az 1886. évi XXI. t.-c. 19. §. harmadik bekezdésének rendelkezésére is figyelemmel, a törvényekben előírt kötelezettségek teljesítendőik.

Székelyudvarhely, 1905 szept. 6.

Damokos, alispán.

Udvarhelyvármegye törvényhatósága nem járt elől az alkotmányt védő határozat meghozatalában, mert ebben legtöbb vármegye megelőzte. Ily formán a legutóbb hozott erélyes határozata sem teljesen eredeti. Nem lett volna tehát semmi szégyelni való abban, ha az alispán ur a törvénytelen miniszterium rendeletével szemben követendő magatartásra nézve is más vármegyék által statuált példát fogadta volna el s a szerint intézkedett volna. Más vármegyékben ugyanis az ilyen rendeletet közgyűlés elé terjesztették s a közgyűlés újra elfogadta a törvénytelenül megsemmisített határozatot s egyuttal felirt az országgyűléshez.

Damokos Andor alispán urnak is a törvényhatóság közgyűlése elé kellett volna terjesztenie a miniszter rendeletét s nem lett volna szabad a fennebb közölt körrendeletet kibocsátania.

Sem időnk, sem terünk nincs most annak kifejtésére, hogy mennyiben és miért nem tartjuk a belügyi ügyvezető megsemmisítő rendeletét törvényesnek, de annyit már most is kijelenthetünk, hogy szerény meggyőződésünk szerint a vármegye határozata nemcsak arra való volt, hogy azzal a hazafias, de könnyen hívó közönség szemébe egyesek port hintsenek, hanem arra, hogy Udvarhelyvármegye is a magyar alkotmányért küzdők sorába álljon. Az alkotmányért folyó harc nem gyermekjáték, az ilyen határozatokat nem lehet csak meghozni s aztán a törvénytelen kormány valamely tagjának parancsára egyszerűen a papirkosárba dobni, hanem férfiasan és bátran meg kell állani a kimondott szó mellett és ki kell tartani a küzdelemben, bárminő veszedelmekkel járna is az, mert ezt kívánja a nemzeti becsület és a haza érdeke.

Reméljük, hogy Udvarhelyvármegye törvényhatósága legközelebb foglalkozni fog ezzel az esettel és az alispán ur eljárását méltó megtorlásban részesíti.

Belügynöki végzés.

Kristo(ffy) belügyvivő ur a következő darabont irományt küldötte Udvarhelyvármegye közönségéhez:

Folyó évi augusztus hó 17-én tartott törvényhatósági bizottsági közgyűlésben 369 szám alatt hozott határozatában a többiek között kimondta a vármegye közönsége, hogy a hatósága alá tartozó hatóságok, tisztviselők, illetve alkalmazottainak megtiltja:

1-szor, hogy az országgyűlés által meg nem szavazott adókat beszedjék, behajtsák és elfogadják s a községek által fizetendő állami adókat az állampénztárba beszolgáltatassák, avagy az állami költségvetés keretébe tartozó bármiféle kincstári tartozásra vonatkozó intéseket, fizetési meghagyásokat kézbesítsék s ezek behajtásánál bármiféle módon közreműködjenek.

2 szor, hogy az országgyűlés által meg nem ajánlott ujoncokat kiállítsák, vagy az országgyűlés ujoncmegajánlási jogának kijátszása céljából bárkinek is segédkezet nyujtsanak akár a belépési bizonyítványok kiállítása, akár szülői beleegyezés nyilatkozatok készítése, vagy hitelesítése, akár a katonai nyilvántartási adatok kiadása, akár végül az oly katonai behívók kézbesítése, vagy kézbesítésének előmozdítása által, mely behívókkal az 1888. év XXIII. t.-c. 1. §-a értelmében a tartalék és póttartalék legénységének az abban irt és jelenleg fenn nem forgó előfeltételek nélküli behívása céloztnék és a mely határozatában egyuttal biztosította a törvényhatósági tisztviselőket, hogy ha ezen határozat keretében mozgó működésükért bármiféle jogsérelem is érné, nekik a legteljesebb erkölcsi és anyagi elégtételt fogja szolgáltatni.

Ezen közgyűlési határozatot az az ellen, a vármegye főispánjának folyó évi augusztus hó 21-én 57. res. sz. alatt hoztam intézett jelentésével, az 1886 évi XXI. t.-c. 57. §. B. k. pontja értelmében közbetett felelősség folytán felülvizsgálván, annak az önként fizetett állami adók elfogadását és beszolgáltatását, valamint az állításra önként jelentkezőkre nézve bármiféle hatósági részvételt tiltó rendelkezéseit hivatali elődömnök 1903. évi 97822 szám alatt kiadott körrendeletében, valamint Hajduvármegye közönségéhez 98418—903. szám alatt, Hevesvármegye közönségéhez 99246—903. szám a., Csanádvárm. közönségéhez 101725—903. szám alatt és Szolnok-Dobokavárm. közönségéhez 9985—904. szám alatt kiadott rendeleteiben foglalt, illetőleg az alább felsorolt indokokból ugyancsak a már fentebb idézett 1886. XXI. t.-c. 10. §-a alapján, mint törvénybe ütköző rendelkezéseket, a pénzügyminiszter és a honvédelmi miniszter urakkal egyetértőleg ezennel megsemmisitem.

Ugyanis az 1886. XXI. t.-c. 18. §-a szerint: „a törvényeket és a kormánynak a törvényhatóságokhoz intézett rendeleteit a törvényhatóság

területén a törvényhatóság hajtja és hajtattja végre”. A 19. §. megállapítja, hogy a törvényhatóság mely esetekben irhat fel egyes kormányrendeletek ellen a végrehajtás előtt, felsorolja az azonnal és feltétlenül teljesítendő és végrehajtandó miniszteri rendeleteket, melyek ellen csak a végrehajtás után kereshető orvoslás a képviselőháznál. Végül a 20. §. akként rendelkezik, hogy „kivétnak a végrehajtás kötelezettségeinek szabálya alól az országgyűlés által meg nem szavazott adó tényleges behajtására, vagy meg nem ajánlott ujoncok tényleges kiállítására vonatkozó rendeletek”.

Az 1886. XXI. t.-c. most idézett 20. §-ában befektetett, illetőleg régebbi törvényeinkből átvett ama rendelkezés, mely „az országgyűlés által meg nem szavazott adó tényleges behajtására, vagy a meg nem ajánlott ujoncok tényleges kiállítására vonatkozó rendeletek” végrehajtásának megtagadását teszi a törvényhatóságok jogává, illetőleg alkotmányos kötelességévé, — igen fontos és becses alkotmányjogi biztosíték. De e rendelkezésnek, mely a végrehajtási kötelezettség általános szabálya alól való két kivételt állapít meg s mely világosan csak a tényleges adóbehajtásra s a tényleges ujoncállításra vonatkozik, sem szavai, sem célzata nem teszik megengedhetővé, hogy a törvényhatóság e §-ra támaszkodva, a törvényes hatáskörét messze túlhaladó önrendelkezési jogot vehessen igénybe.

1. A mi elsőben is „az országgyűlés által meg nem szavazott adó tényleges behajtására vonatkozó rendeletek” végrehajtási tilalmát illeti: ily tartalma rendelet nemcsak, hogy nem lett kibocsátva a kormány által, de a pénzügyminiszter urnak 1904. évi december hó 30 án 4080 szám alatt kiadott, jelenleg is érvényben álló rendelete a közsadónak, a közsadók módjára beszedendő követeléseknek és egyéb követeléseknek végrehajtás utján való behajtását általában beszüntette. Midőn tehát a közsadók behajtása nem elrendelve, de épen beszüntetve lett, a törvényhatósági határozatoknak a meg nem szavazott közsadók tényleges behajtására vonatkozó tiltó rendelkezései tárgytalanok.

Azok a rendelkezések pedig, melyek a vármegyei tisztviselőket az adófizető polgárok által önként befizetni szándékolt adók elfogadásától, illetőleg az elfogadott adók beszállításától tiltják el, nyilván törvénybe ütköznek.

Mert az a törvényes tilalom, hogy költségvetés vagy azt pótló törvényhozási felhatalmazás hiányában az állami adókat behajtani nem szabad, a közsadók kezeléséről szóló törvénynek alább felsorolt rendelkezéseit nem érinti.

Az 1883. XLIV. t.-c. 42. §-a az állami adók beszedését kötelességévé teszi a községeknek (városoknak).

Maga a beszéd — mely a jelenlegi viszonyok között kizárólag csak az önkéntesen fizetni kívánt

adó összegek elfogadására szorítkozik — egyáltalán nem behajtási cselekmény, hanem olyan bármilyen körülmények között sem szünetelő kezelési eljárás, mely a költségvetésen kívüli állapottól teljesen független.

Nem tartható fenn a törvényhatóság ide vonatkozó határozatának betiltó rendelkezése azért sem, mert az adóbefizetések nem csak folyó részletekre, hanem részben a múlt évekről származó hátralékok törlesztésére is történetek, ezekre pedig az államnak tekintet nélkül a költségvetésen kívüli állapotra, törvényesen megszerzett oly feltétlen követelési joga van, a mely jognak felülbírálására illetőleg korlátozására a törvényhatóságok nem jogosítvak, sőt ellenkezőleg az 1883. évi XLIV. t.-c. 39. §-ának határozott rendelkezése szerint, minden beszédre hivott szerv, tehát a községek (városok) is kötelesek minden részletfizetést feltétlenül elfogadni és pedig annyival inkább, mert az önkéntes adófizetők a befizetések el nem fogadása által esetleg megfosztatnának az 1883. XLIV. t.-c. 41. §-ában biztosított azon joguktól, hogy törvényen alapuló adótarozásukat, fizetési kötelezettség nélkül is egy vagy több évnegyedre előre is leróhassák és törvényben biztosított kamat megtérítési kedvezményben részesülhessenek, minél fogva az ily önkéntes adófizetőkkel szemben adójuk el nem fogadása indokolatlan, jogsérelmet és anyagi károsodást okozna.

A mi pedig az önkéntesen befizetett állami adónak beszolgáltatási tilalmát illeti, a törvényhatósági határozatnak ide vonatkozó része az alábbiak szerint szintén törvénybe ütközik.

Ugyanis az 1883. XLIV. t.-c. 44. §-a szerint »a közadók fejében átvett pénzek sem községi, sem más célokra nem fordíthatók.« A 45 §-a szerint a községi és városi adóhivatalok havonként kötelesek a beszédett adót a kir. adóhivatalba beszolgáltatni. A 46 §-a szerint az adók beszédésével és beszállításával megbizott községi (városi) községek a beszédési és beszállítási teendők körül tanusított hanyagságokért pénzbírságban marasztalándók el, illetőleg fegyelmi eljárás alá esnek.

Végül a 47 §-a szerint a beszédett adóknak és egyéb tartozásoknak a kir. adóhivatalba beszolgáltatásáért első sorban az illető községek, másodsorban a község (város) is anyagiilag felelősek.

II. De meg kellett semmisítenem a törvényhatósági határozatnak az állításra önként jelentkezők besorozásához nyújtandó hatósági közreműködést eltöltő részét is, valamint a határozatnak azt a részét is, melylyel községeinek az önként belépéshez szükséges belépési bizonyítványok kiállítását, az önként állításra jelentkezőkre vonatkozó hivatalos iratoknak a katonai parancsnokságok részére való kiadását, végül a póttartalékosok részére a katonai parancsnokságok által küldött behívó jegyeknek kézbesítését megtiltotta.

Ugyanis az 1886. XXI. t.-c. nek többször idézett 20. §-a csak is a meg nem ajánlott ujoncok tényleges kiállítására vonatkozó rendeletek végrehajtásának megtagadására nyújt törvényes alapot, a mely irányban azonban a kormány részéről intézkedés szintén nem történt, tehát a végrehajtásnak megtagadásáról sem lehet szó.

Az ujoncok tényleges kiállítása alatt csak is az 1889. VI. t.-c. 16. és 17. §-a) és b) pontja alatt említett cselekményeket kell érteni.

Az 1889. VI. t.-c. 16. és 17. §-ának d) pontja szerint a véderő kiegészítésének egyik módjaként megállapított és a jelentkező szabad elhatározásától függő önkéntes belépés körüli hatósági segédkezés azon-

ban a meg nem ajánlott ujoncok tényleges kiállítására irányuló tevékenységnek egyáltalán nem tekintendő, ennél fogva az önkéntes belépéshez szükséges hatósági közreműködést a vármegye (város) az erre illetékes hatósági községeknek annál kevésbé tilthatja el, mivel az önkéntes belépés az 1889. VI. t.-c. 22. és következő §-ában biztosított oly joga az állam polgárainak, a melynek gyakorlásában őket a törvényhatóságok törvényes alapon egyáltalában nem korlátozhatják már azon okból sem, mivel ez által azok, a kik a katonai szolgálatot esetleg életpályául választják, vagy a kiknek magán viszonyai a tényleges szolgálati kötelezettség mielőbbi kitöltését teszik súlyos és szükségessé, indokolatlan jogsérelmet szenvednének.

Igaz ugyan, hogy az 1889. VI. t.-c. 22. §-5-ik bekezdés szerint: »azon hadköteleseknek, a kik korosztályuknál fogva a sorozásra már felhívtak, a fősorozás ideje alatt az önkéntes belépés nem engedtetik meg«, minthogy azonban a törvény világos rendelkezése szerint a tilalom az ujoncállítás alatti, nem pedig előtti időre vonatkozik, jelenleg pedig az utóbbi eset forog fenn: az önként jelentkezők részére szükséges belépési bizonyítványok kiállításának megtagadása törvénybe ütközik.

Végül minthogy az 1886. XXI. t.-c. 19 §-3 bekezdésének rendelkezése szerint: »a szabadságos és tartalékos katonák berendelését tárgvazó kormányrendelet csak a végrehajtás után szolgálhat közgyűlési vita és határozat tárgyául«, s minthogy az 1888. XVIII. t.-c. 1. §-a értelmében a tartalékosok és póttartalékosok őfelsége parancsára a törvényben közelebből körülírt módon tényleges szolgálatra visszahatárthatók, illetőleg bevonhatók; az ide vonatkozó, a törvény értelmében azonnal és feltétlenül végrehajtást igénylő kormányrendelettel szemben való ellenszegülés, illetőleg a tartalékosok és póttartalékosok behívójegyei kézbesítésének megtagadása szintén a törvény rendelkezésébe ütközik.

A közgyűlési határozatnak fentiek szerint a törvények világos rendelkezéseibe ütköző részét felsorolt indokok alapján meg kellett semmisítenem.

Együttal kijelentem, hogy a mennyiben a vármegye alispánja a jelen rendelettel megsemmisített közgyűlési határozatnak végrehajtása iránt (az 1886. XXI. t.-c. 5. §-a) illetőleg 57. §-a) pontja ellenére) netán már előzőleg érdemlegesen intézkedett volna, ez az intézkedés immár tárgyalannak és szintén semmisnek tekintendő.

Végül megjegyzem, hogy a közgyűlési határozat azon, még csak elvi jellegű része, a mely szerint a vármegyei tisztviselők részére az őket netán érhető sérelemért teljes elégtétel biztosított, általánoságban tartott rendelkezésénél fogva, ez időszerűen kormányhatósági felülbírálat tárgyát nem képezhet, a mennyiben azonban ezen határozatnak gyakorlati megvalósítása iránt később konkrét határozat hozatnék, azt annak idején törvényszerű érdemleges felülbírálat alá fogom venni.

Budapest, 1905. szeptember hó 1-én.

KRISTÓFFY s. k.

A politikai helyzetről.

A kormány tervei.

Több tekintélyes bécsi lap értesülése szerint a kormány szeptember 15-én az országgyűlést nem felosztatni akarja, mint igen sokan hangoztatják, hanem csak elnapolni, de ez az elnapolás nem fog fix határidőre szólni, hanem a koronára

lesz bízva, hogy az országgyűlés királyi kéziratral összehívassék. Ha további elnapolások válnának szükségessé, az országgyűlést összehívó királyi kéziratban már belefoglalatik majd az újabb elnapolás. A képviselőház felosztatására mikor kerül a sor, maga a kormány sem tudja, mivel az teljesen az ország hangulatától függ. Május előtt azonban állítólag nem lesz új választás, s a kormány el van arra is készülve, hogy az új választások eredménye reá nézve kedvezőtlen lesz. De a kormány minden lehetőt elkövet, hogy a rend helyreálljon. Így irnak a jól értesült bécsi lapok. Tehát, mit akar a bécsi kormány? Tovább fásasztani a népet, izgalomba tartani a kedélyeket és az izgalmat végtelenségig fokozni, egész a lázig. A választások végtelen sorát is jelzik, mely alkalmas a közbirtokosok és képviselőjelöltek anyagi tönkretetésére, a választó polgárok egymásra szorítására, a bécsi gyárosok által összetett tekintélyes összeg segítésével. A magyar, Bécs tapasztalata szerint, mindig alkalmas volt a megvételre. A nemzet puhítás közvetlen céljuk, a megpuhított nép pedig igen közel van a megsemmisüléshez. Bécsben még mindig az az elv járja, »a kutya, ha agyon verik, nem harap«.

A nemzet puhítás.

Nézetem szerint a kormánynak messzebb menő tervei vannak, mint csupán ház elnapolás, felosztatás. Az ő terve, a kamarilla terve. Eltekintve a naponként előforduló puhítási eszközöktől, minő hivatal, kegy, kedvezmények stb. stb. osztogatások, a puhításnak egy igen erős nemét látom, a nemzet elrettentését. Törvénytelen kormány, Justh Gyula házelnök mondása szerint: »szemét nép«, törvénytelen és mocskos eszközökkel dolgozik. Első sorban a 67-esek összevonásával törekedtek a hatalmat magok számára biztosítani, mert 38 évi tapasztalat arról győzte meg, hogy a 67-esek a puhányok osztályából valók, kik igen könnyen hajolnak meg Bécs előtt. Ez nem sikerült. A 48-asok olyan hátgerincet adtak a koalíciós 67-eseknek, hogy megtörni talán lehet, de hajlítani nem. A kormány más eszközhöz folyamodott, társult hozzá való szemét néppel, a nemzetközi szociálistákkal, kik nyíltan bevallott kijelentéseik szerint nem ismernek hazát, ők csak egyet követelnek, kenyeret. Ilyen felfogással menjenek Amerikába, ott magyar hazát ugyan nem kapnak, de kenyeret igen, mert iparát az osztrák uralom nem tehetette tönkre. A kormány nemzetközi hazátlanokkal szövetségbe azok ellen, kik az ezeréves Magyarországot tovább is fenn akarják tartani és fejleszteni is magyar alapon. Ez nem sikerül.

Egy néhány hazátlan csirkefogó össze fog gyűlni szeptember 15-én az országház előtt, ott dikcióznak, de az ország józan lakosságára semmi hatással nem lesz. Legfennebb Budapesten ragad el a hév egy pár éretlen gondolkozás, a kiket maga a kormány fog katonáival hasba lövetni, mert a rend felbomlása rájuk nézve veszedelmessé válhatnék, de a tanácskozó parlament, különösen a koalíció tagjait

legkevésbé sem fogja elrettenteni. Erős a talaj a koalíció alatt, a magyar nép államfenntartó eleme van mögötte, melyet görögtűz látványossággal megijeszteni nem lehet.

Bécs nem az, aki itt megálljon. Ha nem használ rang, dicsőség és nem használ a leszegényítés, az osztályharc, előveszi a szolgálatkész, mindig dédelgetett nemzetiségeket. Előljárnak oláhjaink, már négy helyen tartottak népgyűlést, hol nyilván Bécs utasítására és a magyar vezényszó ellensúlyozásául, követelték az oláh nyelvnek a hadseregbe való behozatálát. Legutóbb Budapesten gyűléseztek a nemzetiségek vezetői és kimondották az egyöntetű népgyűlések tartását. A nemzetiségek fellázítását a történelmünk tanúsítása szerint fogja követni a fegyveres erő használata, vagyis a nyílt forradalom.

A kormány vád alá helyezése.

Ha a ház meggyul és valaki az első pillanatban egy kártya vizet önt a tüzre, biztosan ki alszik, holott elhanyagolva veszélynek teheti ki a házat. Történelmünk megtanított arra, hogy a legkisebb alkotmányértést azonnal meg kell toroljunk, ha nagyobb veszélyt nem akarunk. A törvénytelen kormányt meg keletkezése napján el kellett volna tollálni a hatalom polcáról.

A vezérbizottság 5-en tartott ülésében egyhangú határozattal vád alá helyezni javasolja. A határozat így szól:

A szövetkezett ellenzék vezérlőbizottsága megbotráncozással látja, hogy népgyűléseken, nyílt vagy hallgatag hatósági fedezet mellett tanácskozások folynak, de mivel a parlament tanácskozási és törvényhozási szabadságát minden támadással szemben élő törvények biztosítják, nem tartotta szükségesnek a vezérlőbizottság e kérdéssel bővebben foglalkozni. Egyhangúlag elhatározta a vezérlőbizottság, hogy a jelenlegi kormány vád alá helyezését fogja ajánlani a szövetkezett baloldalnak s a vád alá helyezési indítvány megszerkesztésére albizottságot küldtek ki.

Az onodi országgyűlés 1707. május 31-én Turóc vármegye két követe közül az egyiket Rakovszki Menyhértet, mivel a Rákóczi felkelést magán érdekből indítottak és az országra veszélyesnek állította, ott helyben az országgyűlésen felkoncolták, a védelmére kelt követtársát Okolicsányi Kristófot lefejeztették. Mi pedig törvényszerű és tisztelő nemzedék Fejérváryt, Kristóffy és társait vád alá helyezük, de a hatalmat tovább is kezökbe hagyjuk, hogy a nemzetet letörni könnyebben sikerüljön.

A kormány halad a maga állam-bontó utján, mert kezében az állam jövedelme, habár megnyirbalva is és kezében az osztrák érzelmű hadsereg feletti rendelkezés, de mögötte is van egy néhány tagot számaláló Tisza csoportot képező Okolicsányi.

Kormánybiztos Udvarhelyvármegyében.

A kormány főispánunk felebbézése folytán feloldotta az augusztus 17-én hozott törvényhatósági határozatot. Hollaki főispánunk volt, de nem

volt megyénkbel való, nem érzett soha a mi érdekünk szerint, semmi vonzalommal nem viseltetett irántunk, de a szeretet és bizalom részünkről is csak hasonló volt. Megtette a kormánynak tartozó utolsó kötelességét. Felmentik. Mehet, mi nem rajongtunk érte, nem is marasztaljuk vissza. Ki lesz utódja, nem tudjuk. Pestmegye alispánja a kormány feloldó határozatát nem vette tudomásul. Jó hazafinak bizonyult. A szatmármegyei alispán rendelkezett a szolgabíráknak az előleges intézkedések megtételére, hogy a kormány intézkedése halasztást ne szenvedjen. Szatmármegye hazafias közönsége alispánját állásától felfüggesztette. A mi megyénk alispánja, ki ép oly hazai, mint a főispán, úgy járt el, mint szatmármegyei kartársai. Valószínűleg ki akarta érdemelni a kormány jóakarát. Hogy Udvarhelyvármegye miként fog eljárni, a jövő titka. Én hazafias érzületébe bízom.

Az alispán számítása pedig, hogy nem válik be, valószínű Hir szerint, melynek hitelt adni nem akarok, Gróf Haller János Háromszékmege főispánja jön hozzánk kormánybiztosnak. Sajnálatos esetnek tartanám, hogy azt a közbecsülést, melyben Haller grófot igen sokan részesítették, egy csapással így tönkre tegye. Nem hiszem, hogy Haller gróf ilyenre kapható legyen.

Dinasztia és nemzet.

(Folytatás és vége.)

IV.

Az alkotmányosságnak 1867 óta megvolt a színezete, de a kormányok változása 1875 óta nem felelt meg egészen a parlamentarizmus és alkotmányosság alapelveinek. A miniszterelnökök ha megbuktak, felülről buktak meg, nem a parlament szavazta le őket, hanem a királyi kegy hidegült meg irántuk. És így történt, hogy 1875-től egész máig mindig egy párt uralkodott Magyarországon, a szabadelvűpárt, melynek időközben bukkott vezérei a többség soraiban az új vezér háta mögött foglaltak helyet. Ez az állapot hasonlított ahhoz a képhez, melyet minden falusi háznál láthatunk, melyben kiszolgált katonák laknak. Van egy színes kép, melyen egy fess testalkatú katona van rányomtatva, vagy egy lovon ülő huszár, csak a feje hiányzik, ezt a fejet azonban odailleszti a fényképezés, kinél X. Y. baka- vagy huszárkáplár vagy Führer magát levétteti. A test marad mindenütt, csak a fej más. Így volt a szabadelvűpárt is. Maga a test, a zöm, a párt maradt, csak a fejek változtak. 1867 óta a nemzet egyetlen egy kormányt sem kergetett el s a parlament egyetlen egyet sem szavazott le. Csak Khuen-Héderváryt, mikor Körber ellen nem tudta a pártot megvédelmezni s Tiszát, kit az általános választáson 1905 január 26-án söpört el a felháborodott nemzeti közvélemény. Azonban, ha a fenti miniszterelnöki kinevezések nem feleltek meg szigorúan az alkotmányosság elveinek, de megfeleltek a parlamenti szokásnak mindaddig, míg a többség sorából nevezett ki a király miniszterelnököt. De mihelyt nem a többségből kerül ki a miniszterelnök, akkor

ez se nem alkotmányos, se nem a parlamenti törvény szerinti eljárás. Ha pedig oly miniszterelnök vezet az ország ügyeit, mely a parlamenten kívül áll s egy pártban sincs gyökere, s a törvényhozás mindkét háza bizalmatlansággal fogad, akkor ez a ténykedés magán viseli az abszolutizmus jellegét. Jelenlegi közállapotaink abszolutisztikus jellegűek, a parlament gépezetét mestersegesen megállították, az állami költségvetéssel megállapított adók meg nem szavaztattak, ujoncot nem sorozhatnak, az ex lex alatt semminek erre vonatkozó miniszteri rendeletnek nincs érvényessége, egyszóval az alkotmányosság leple alatt végig éljük kisebb és szelidebb kiadásban Bach és Schmerling korszakát.

De mik okozták ezt? Két dolog. A bécsi kamarillának katonai elemei és egy magát feltolt büns lelkű államférfi. A bécsi kamarillát titokban bántotta az, hogy Széll Kálmán alatt erősödik az alkotmányosság. Ugyanis törvénybe iktatták a kuriai bíraskodást a tiszta választásokról, az összeférhetetlenségi törvényt, mely kiakolbolította a vicinalista és panamista aulikus alakokat, továbbá az 1899. évi XXX. t.-c., mely az önálló vámtérületet biztosítja nekünk 1907-ben. Ezek oly dolgok voltak, melyek a bécsi kamarillát szörnyen bántották. Beledobtak egy bombát a békekészes munkálkodás közé: az ujonclétszámemelést, mely amily váratlanul jött, ép oly indokolatlan s méltánytalan, mivel ok nélkül súlyos terhet ró a nemzet vállára. Széll Kálmán e javaslatához a tárcáját kötötte s bukni kellett, mivel az ellenzék obstrukciója megakadályozta a létszámemelésnek törvényerőre emelését. Széll után próbálkoztak a horvát gránicsárral, Khuennel, de ügyetlen megvesztegetési kísérletei és közjogi tudatlansága miatt csakhamar távoznia kellett. Ekkor Bécsben az „erős kéz“-el kísérleteztek. Tiszta feltolta magát, s vállalkozott az ellenzék kiirtására és a felbuzdult nemzeti mozgalom letörésére. 1903 november havában első teendője volt Apponyit, a házelnököt kiüldözni és helyébe Perczel Dezsőt megválasztani. Sikertült neki holmi ígéretekkel (választási reform) leszereltetni az ellenzék, s így megszüntette az ex-lexet. Közben felemeltette a civilistát, fenyegetőzött klotürrel, majd a híres ugrai levélben minden igaz ok nélkül megfenyegette a nemzetet és alkotmányát. Bécsben ugyanis ígéretét vették s ezért kezdte meg akcióját. Minden sikerült neki, engedelmessé többsége keresztül gázolva jogon, törvényen, egy zsebkendőlobogtatásra megfosztotta a nemzetet parlamenti szólásszabadságától.

Ekkor összeálltak a nemzet jobbjai. Apponyi függetlenségi lett s a ház felosztatásakor a felébredt nemzeti közszellem elsöpörte Tisza szavai szerint „a gatz“. Meghökkenetek Bécsben, mivel a nemzet most jogait követelte. Azonban ma se követel egyebet, mint amelyet az 1867-iki törvény keretén belül követelhet. Hisz a feliratban foglalt kívánalmak nemcsak a 48-as pártnak, melynek 180 tagja került be a parlamentbe, hanem immár az egész magyar nemzetnek a kívánásai. A koalícióban levő 67-es alapon álló Bánffyisták, Andrássyék és néppártiak szintén azt

kívánják, tehát nem viseli magán a forradalmi jellegét a nemzet többségének követelése.

És mit látunk? A nemzetnek a felhívás után kimondott ítéletére fittyet hánytak Bécsben, s törvényadta jogainkat, nyelvünknek állami érvényesülését nem engedik meg. Odaállítják a dinasztia a nemzettel szemben, hivatkozva arra, hogy a hadsereg nyelvének meghatározása felségjog. Mert a kié a hadsereg, annak van joga rendelkezni nyelvvel és szokásaival. Az 1867: XII. t.-c. szerint a hadsereg nem a dinasztiaé, tehát nem császári, hanem közös. Ausztria és Magyarország közösen fizeti és tartja fenn a hadsereget. Már most ebből természetszerűleg következik, hogy a közös hadsereg szellemének, nyelvének megállapítása nem felségjog, hanem nemzetjog. Különbben sokat disputáltak már e fölött, sok tinta és papiros fogyott el, én se akarom bővebben vitatni e kérdést, hisz teljesen meg van világítva e kérdés pro és contra. Mi csak azt mondjuk, hogy a Fejérváry-féle kirendeltséggel a nemzetet megijeszteni nem lehet, ezt tudhatja minden irástudó ember a történelemből. Most minden attól függ, hogy a nemzet és a többség, jobban mondva a koalíció kitart-e szilárdul? 1849. után 15 évig kellett várnunk, míg „mindent megkaptunk, amit csak akartunk“, most könnyebben elvárhatunk, mivel nem kívánunk lehetlent s kivihetlent.

E nagy nemzeti küzdelemben pedig tartson össze e hazának minden fia, legyen az szabadelvű, vagy más egyéb párti, ilyen esetben a pártkereteknek le kell omlaniuk, egyet kell éreznünk mindannyiunknak, lebegjen szemünk előtt a mult összes szenvedése s összes dicsősége. Jól jegyezzük meg, hogy csak egységes, összetartó és erős nemzet imponál ellenségeinknek, kik ugyanis várva várják és lesik, mikor kapunk megint hajba s mikor omlik össze a követelések halmaza. Erre okot ne szolgáltatassunk, mert ez egy volna az öngyilkossággal. Nekünk pedig élünk kell, élünk dicsőséggel.

Azzal végzem soraimat, hogy a dinasztia csak úgy lehet hatalmas és erős, ha hü és erős nemzetre támaszkodik. Ne helyezze tehát magát szembe a nemzettel, hanem igyekezzék végre-valahára közeledni a nemzethez, mely oly sokszor kimutatta a loyális hűségét és önfeláldozó halálját iránta.

K. Mártonffy Imre.

JEGYZETEK.

Jön a fekete halál. Halálos rettegés tölti be Európát. Közelget a véres háborúk rettenetes kórja, mely keresztül tört az oroszok gyenge egészségügyi kordonán. Hamburg lakóit már pusztítja. Porosz-Lengyelország és Galiczia szegény földművesei szintén hullanak, akár csak a legyek. Jön a kolera és jaj az olyan helységeknek és városoknak, ahol a közegészség ügye rossz kezekben van. A rossz víz, a trágyadombokkal fertőzött házak, a Küküllő folyó malomárka mellett levő rondaságok, a tisztátalan városok és községek, valóságos melegágyai lesznek az ázsiai kolera bacillusainak a városunkban végig menő Varga-patak-

kal egyetemben. A rossz víz és a tisztátalanság!... Székelyudvarhely város közönsége méltán félhet a szörnyű betegségtől, mert jó ivóvíze nincs. Mindenütt fertőzött a talaj s mégis huzzuk-halaszszuk a gyökeres intézkedéseket. Magunk is sokszor hangoztattuk, képviselőtestületi közgyűléseken nem egyszer megbeszélés tárgya volt a jó ivóvíz hiánya. Évtizedek óta semmi sem történt. Jó lesz megindulni. Jön a fekete halál és elsőpri válogatás nélkül — még az intéző köröket is...

* * *

Az ivóvíz — köztudomás szerint városunkban a lehető legrosszabb. Ez az oka, hogy aki teheti, savanyu vizet iszik. Issza a »Homoródi«-t. vagy a »Szejké«-t. Az előbbi havonként 2 K 40 f, az utóbbi 1 K 50 fillér — házhoz hordva minden nap. Vannak olyanok is azonban, akik szeretnék, ha csak második napon kapnának vizet. De ez egyszerűen lehetetlen. Egyrészt azért, mert a borvizhordozók nem szívesen mennek bele, másrészt a megrendelők pontatlanul kapják ez esetben a vizet. Szóval a közönség vagy szomjazik, vagy pedig boszankodik, mert teljesen ki van szolgáltatva a borvizhordozók önkényének. A borvizes edényekhez is sok szó fér, mivel azok a legtöbb esetben tisztátalanok. A víz nem ritkán tele van mindenféle állatokkal, szeméttel és Isten tudja még mi mindennel. A dugaszolásról meg jobb, ha nem beszélünk. Ezek leginkább a korcsmákból, avagy pláne talán a trágyadombokról összeszedett, dugóhúzóval átlukgatott dugókból kerülnek ki, hogy pénzbe ne álljanak. Pedig ha egy kis statisztikával megvilágítanók a borvíz üzletek kereskedelmi részét, szinte mernők állítani, hogy a bérlők — ha tiszta dugókat adatnának, akkor sem lenne káruk. Sürgős segítséget várunk!

*

Ipartestület. Ilyen persze nálunk nincs. Pedig többször lehetett volna. Rajtunk nem mult. Marosvásárhely ezt is megcsinálja, de csak — magának, mert ezt az egyet nálunk nélkül — nekünk nem csinálhatja meg. Ott elismerik, hogy türhetetlen a kisiparos sorsa és csakis tömörüléssel segíthetnek magukon. Az Ipartestület az első lépés, de nélkülözhetetlen kellék, a kisiparosok alapvető ereje. Marosvásárhelyt tudják és tegnap volt az elértekezlet. Együtt voltak mindazok, akik az iparosok érdekeit szívükön viselik s a maradiság rák utjáról a társadalmi tevékenység alkotó mezejére karják terelni az össziparosságot. Ne aludjunk, mozduljunk meg mi is. Maguk az iparosok vegyék kezükbe az ügyet, úgy, mint ezelőtt tíz évvel s akkor feltétlenül meglesz.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Udvarhelyvármegye 45-ös intéző bizottsága** e hó 12-én (kedden) d. u. 4 órakor a vármegyeház kistermében ülést tart, melynek főtárgya Kristóffy belügyi ügyvezető megsemmisítő határozatának előterjesztése lesz. A bizottsági tagoknak teljes számban való megjelenését e helyen is kéri az Elnökség.

— **Gróf Majláth püspököt** a katolikus egyház erdélyi főpásztorát a királyi valóságos belső titkos tanácsosának nevezte ki az egyház körül szerzett elévülhetlen érdemeiért. Az apostoli lelkületű főpásztor kitüntetése méltán kelt minden körben meglepedést és őszinte örömet — vármegyénk területén is, ahol adakozó kezét sok egyházi és iskolai intézmény élvezte.

— **A 45-ös intéző bizottság** tegnap d. u. 4 órakor Orosz Lajos alelnök vezetése mellett ülést tartott. Megbeszélte az e hó 18-án a törvényhatósági közgyűlés elé terjesztendő javaslatokat. Kristoffy belügyvivő irományát a kedden tartandó ülésre halasztotta, a melyen — reméljük — az összes tagok résztvesznek.

— **Személyi hír.** Kassay József szombathelyi nyug. kir. p. ü. igazgató Király-fürdőn töltött nyaralásából városunkba haza érkezett és most immár otthon is marad Petőfi-utca 4. sz. a. levő lakásán. Illusztris polgártársunkat szívesen köszöntjük e helyen is.

— **Unitárius istentisztelet.** Ma szept. 10 én d. e. 11 órakor kezdődőleg a vármegyeház nagytermében unitárius istentisztelet tartatik.

— **Új gazdasági tudósító.** A földmívelésügyi minisztérium ügyvezetője Gál Imre szentkirályi tanítót az udvarhelyi járás területére a gazdasági tudósítói tiszttel bizta meg.

— **Államsegély.** A földmívelésügyi minisztérium a Hlatky Miklós tanár, gazdasági egyleti titkár elnökele alatt működő Első Székely Baromfitenyésztő Egyesületnek 1000 K államsegélyt utalványozott.

— **Tánciskola.** Simkovits József okl. táncitanító hat hétre terjedő tánciskolai tanfolyamát e hó 16-án (szombaton) nyitja meg a Budapest-szálló színháztermében. Beiratkozni már holnaptól kezdve lehet a táncitanító Petőfi-utca 8. sz. alatt levő lakásán.

— **Rajzszközök, körzők.** Szénásy-féle Arpad körző, a Magyar rajzszközgyárból való körzők, valamint eredeti „Schola“-körző Beleg Pál és Társa könyv-, papír-, író- és rajzszkerkeskedésében kapható. Péterfalvi és fiúmei rajzpa-pirok s mindenféle író- és rajzszkerkeskedésére pontos kiszolgálása! Rajztáblák, „Pictor“ és más rajzálványok, rajztömbök, festékek, tusok, ecsetek, rajz-szén és kreonok nagy választékban.

— **Vasuti részvények sorsolása.** A héjjasfalva—székelyudvarhelyi h. é. vasut elsőbbségi részvényeiből a következőket sorsolták ki legutóbb: 111, 112, 113, 114, 115, 116, 2687, 2688, 2689, 2690, 3991, 3992, 3993, 3994, 3995, 3996, 3997, 3998, 3999, 4000 szám. Kifizetés 1906. január 2-től történik.

— **Törökbuza-raktárak** felállítását határozta el a székelyföldi ki-rendeltség. Közlebről különösen Gyergyó vidéken állítanak fel 15 ilyen raktárt.

— **„Argentína fejlődése“** címmel egy közlemény jelent meg több lapban Albisi Barabás Albert szerkesztő ur hozzánk is elküldötte ravasz módon megkonstruált reklámját, mely a délamerikai Argentína érdekében mond sokat és nagyokat; beszélvén Péternek, hogy Pál értsen belőle. Még az ígért 1 koronaért sem akarjuk lelkiismeretünket terhelni és olvasó közönségünket Délamerikába csábítani. E helyett melő felháborodással utasítjuk vissza a „Közgazdasági Híradó“-t — úgy látszik — közlebről érdeklő közönséges reklámot, melyet — sajnos — a tisztességes sajtó köpenybe burkolt szerkesztő bocsátott világgá. Albisi ur, Albisi ur, kelmed úgy látszik — nagy kópé!

— **A spiritizmus áldozata.** Székelykereszturi tudósítónk értesítése szerint — Molnár Sára odavaló lakost közlebről a kolozsvári tébolydába szállították. Elméjét a spiritizmus hóbortja borította el.

— **Tilos a vadászat.** A felsőboldogfalvi, bikafalvi, patakfalvi és árvátfalvi határokon a vadászat tilos Haurik Alfred, bérlő.

KÖZIGAZGATÁS.

Szabályrendelet a vásárendtartásról.

— Életbelép 1905. okt. 1-én. —

1. §. A vármegye területén engedélyezett minden országos- és hetivásár, az e célre kijelölt vásár-, illetőleg piactéren (utcákon) tartandó meg.

2. §. Ünnepek és vasárnapokon közvetlenül a templom mellett, az isteni tisztelet ideje alatt a vásári árulás tilos.

3. §. Állatvásárok csakis az 1888. évi VII. törvények mellett kiadott végrehajtási utasítás 31. §-ában előírt berendezéssel ellátott vásártereken tarthatók.

Az állatvásárterek legeltetésre egyáltalán nem használhatók, más célra is csak fertőtlenítés után.

A vásárterre szekerbe fogott állatok csak azon esetben hajthatók fel, ha azok tulajdonosa azokról marhalevéllal van ellátva és egészségi állapotuk is vizsgálat alá vétetett.

A vásár- és piactérrel a helyi viszonyok figyelembevételével a községi képviselőtestület jelöli ki akként, hogy az állatvásártér a kirakodó vásártérrel elkülönítessék, s az állat a vásártéren az 1888. évi VII. t.-c. 11. §-a s az 1888. évi 40000. sz. földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteri rendelet 30—37. §§-ai értelmében a különböző nemű, valamint a helybeli és idegen származású állatok, nemkülönben a kirakodó vásártéren a különböző mezőgazdasági termények és iparcikkek is egymástól elkülönítve, illetőleg megfelelően csoportosítva állítsanak fel.

Kirakodó vásár, illetve piactérül szélesebb utcák is kijelölhetők, melyek szükség esetén a vásár tartására a kocsi (szeker) közlekedés elől elzárhatók, de csak az esetben, hogy ha a közlekedés részére megfelelő más utca áll rendelkezésre.

4. §. A vásárról kizárandók rovtóéletű s a közbiztonságra veszélyeseknek ismert egyének, koldusok, kockavetők, karikaba dobók, szerencseszám árusítók, kártyavetők s egyáltalán a szerencsejátékosok, végül oly mulattató üzletek, hol a szeméremet, közérkölcset sértő, vagy botrányt okozó látványosságok mutattnak.

5. §. Ugy a heti, mint az országos vásárokon tiltva van fűszereket, kenőcsöket, tapaszokat s általában emberek és állatok számára való minden egyszerű és összetett gyógyszereket, mérgeket, repesztő és durranó, robbanó anyagokat és kincstári egyedárúsági tárgyakat árulni.

6. Az országos- és hetivásárok alkalmával minden árucikk csakis a kijelölt árúhelyen állítható fel, illetőleg rakható ki eladásra.

Az egyszerű iparágak árulási sorrendjére nézve következő szabályok irányadók:

a) a helybeli iparosok megelőzik a vidékieket;

b) a vidékiek közül a vármegye-beli községek iparosai a községi képviselőtestület által, a szomszédság és viszonyosság elvének figyelembevételével meghatározott sorrendben megelőzik az idegen törvényhatóságok iparait;

c) az iparigazolvány kelte, vagy a tényleges iparüzés sorrendje szerint, az öregebb iparos megelőzi az ifjabbat;

d) az árulási sorrendre nyert jog személyes jog, mely másra át nem ruházható, még az elhalt iparos özvegyét nőül vevő iparosra sem, va-

lamint arra sem, aki valamely iparos üzletét bármilyen cimen átveszi s tovább folytatja; árulási helynek ki-bérelése, vagy előleges lefoglalása tehát ezek szerint meg nem engedhető;

e) a sorból kilépőnek helyét mindenkor a sorrendben következő foglalja el;

f) minden iparos köteles kijelölt árúhelyét a vásár megkezdése előtt, tehát április hó 1-től október 31-ig terjedő tavaszi és nyári időszakban reggeli 5 órakor, november hó 1-től március hó végéig reggeli 7 órakor elfoglalni.

Az árulási hely elfoglalására kitűzött idő után érkező iparos az ösrégi szokás s ugyanezen §. a—e) pontjai alapján megillető helyét többé nem követelheti, hanem csak az iparos társai után fennmaradó üres helyet foglalhatja el.

7. §. A mezőgazdasági és háziipari termények, valamint élő állatok el-árusításának helyi sorrendjére nézve az elárulási helyen való megjelenés ideje irányadó.

8. §. A sátrak akként állítandók fel, hogy egyenlő iparágak egymással szemközt, mint egy utcát képezve foglaljanak helyet oly módon, hogy egyik-másik iparág a sátrak között legalább 3 méter üres legyen a szabad közlekedés és a változott iparágak megjelölése végett.

9. §. Ugyanezen iparos egymás mellett, vagy egymással szemben egynél több sátrat, vagy árulási helyet nem állíthat fel; ha többet kívánna felállítani, azt csakis a sor végén teheti.

10. §. A fentebbi §§-ok korlátain belül az árulási helyek kijelölése iránt a községi előjárásnak a képviselőtestület által kijelölt egyik tagja, mint vásárbiztos intézkedik, akinek netán sérelmes intézkedései ellen birtokon kívül a járási főszolgabíróhoz mindenki kérelemmel, illetve panaszszal járulhat.

11. §. Aki a helyfoglalás körül hatalmaskodólag jár el, egyéb büntetésen kívül a vásárról is eltiltható.

12. §. Lacikonyhák, italmérési bódék vagy sátrak helyét és számát az elsőfokú rendőrhatalóság jelöli ki, illetve állapítja meg a szabályozott helypénz szedési jog épségben tartásával.

13. §. Minden község, mely engedélyezett országos és hetivásárokkal bir, az azokon megjelenő termelőkötől és eladóktól a keresk. m. kir. miniszter által jóváhagyott tarifa szerinti helypénzt szedhet.

14. §. A vásári sorrend, a helypénz szedési jóváhagyott tarifa, valamint a jelen szabályrendelet a vásártartásra jogosult község házán állandóan, a vásárter nagyobb forgalmu pontjain és a pénzszedési állomásokon minden vásár alkalmával ki-függesztendő s a két első, úgy az első, mint a másodfokú rendőrhatalóságnak is hiteles alakban megküldendő. Ezen szabályok pontos megtartásáért a vásárjog tulajdonosa, a mennyiben pedig a helypénz szedési jog hasznosításra adás után értékesítetik, a hasznosító felelős.

15. §. A helypénz előállatok után a vásártér bejáratánál, minden más árucikk, vagy termény után azonban csak a vásár helyszínén és pedig a tényleges helyfoglalás után szedetik.

16. §. Minden beszedett helypénzért megfelelő bárca adatik. Az ellenőrzés lehető pontos eszközzése céljából minden helypénz bárcán a helypénzszedő neve, a fizetett helypénz összege és a kiadási, vagyis a vásárról kelte feltüntetendő.

17. §. A helypénz bárcák az ellenőrző közegek felszólítására elő-mutatandók. A bárca hiánya a helypénz újból való megfizetését vonja maga után.

18. §. A helypénzt mindeki kötelező megfizetni, ki áruát az országos vagy hetivásárra hozta s ott kiállítja.

19. §. Helypénzt más téren, mint a hatóságilag kijelölt vásári piacon, senki sem köteles fizetni.

20. §. A vásárok alkalmával keresztült menő kocsi-, gyalogos- vagy áthajtott jóságtól helypénz nem szedhető, nem szabad terményt hordó kocsiktól helypénzt szedni, ha terményüket egyenesen a magtárakba szállítják s így a piaci állatokat igénybe nem veszik.

21. §. Helypénz szedőkül 20 évesnél idősebb kifogástalan előéletű egyének alkalmazhatók, alkalmazásuk előtt a járási főszolgabírónál nyilvántartás végett bejelentendők és ott személyleírásukat igazoló bizonyítványokkal és külső jelvényekkel látandók el, melyet működésük közben magukkal hordani és kívánatra előmutatni tartoznak.

22. §. Az országos- és hetivásárok megjelölt területén kívül vásári adas-vevés tiltatik. Aki az arra kijelölt helyeken kívül árul a kihágási eljárás során megállapított büntetésen felül a tarifaszere díjakat háromszoros összegében köteles megfizetni.

23. §. Ugy a heti, mint az országos vásárok megkezdésének időpontja április hó 1-től október 31-ig terjedő időben reggeli 6 órára, november 1-től március hó végéig reggeli 8 órára tüzetik ki.

24. §. Aki alkuszit üzletet gyakorol, de iparigazolvánnyal nem bir s az 1875. évi XXXVII. t.-c. rendelkezéseinek meg nem felel, az 1884. évi XVII. t.-c. 156. §-ában megszabott büntetések és az 1875. évi XXXVII. t.-cikkben megszabott joghátrányok alá esik.

25. §. Aki ezen szabályrendelet rendőri rendelkezéseit vagy tilalmait megszegi, kihágást követ el és a mennyiben az nem valamely törvény vagy kormányrendelet alapján büntetettik, ezen szabályrendelet alapján 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettik.

26. §. Aki ezen szabályrendelet 13. 14. 15. 16. 20 és 21. §-ainak tilalma ellen vét, áthágást követ el és 100 K-ig terjedhető rendbüntetéssel büntetendő. A vásárberlők ezen kívül ismétlés esetén a helypénz szedési jog megvonásával is sújthatók.

27. §. Jelen szabályrendelet alapján kiszabott pénzbüntetések az 1901. évi XX. t.-c. 23. §-ában megállapított célokra fordítandók.

28. §. Ezen szabályrendelet alapján büntetendő kihágások felett:

a) elsőfokulag a járási főszolgabíró,

b) másodfokulag az alispán,

c) harmadfokulag a m. kir. belügyminiszter bíraskodik.

29. §. Jelen szabályrendelet felsőbb hatósági jóváhagyás után és a szabályszerű kihirdetést követő 30 nap elteltével lép életbe.

Az életbe léptetéssel a vármegye alispánja bizatik meg. Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának Székelyudvarhelyt, 1904. évi június hó 27-én tartott közgyűléséből.

TANÜGY.

Udvarhelyvármegye kir. tanfelügyelőjétől 2169—1905. szám.

Udvarhelyvármegye Tanítószághoz.

A folyó évi szeptember 11—16-ig Budapesten megtartandó nemzetközi kongresszus tárgyalásainak sorát legnagyobb részt azon kérdés ismertetése és fejtegetése fogja betölteni, hogy milyen szerepet vigyen az iskola- és nevelésügy az alkoholizmus elleni küzdelemben. E kérdésnek minél alaposabb ismerete és különösen a tanító és a tanári karokban való minél szélesebb elterjesztése nagy fontossággal bír hazánk ifjúságunk fejlődésére.

Ennél fogva felhívom a vármegyei Tanítói kart, hogy — tekintettel a kongresszus fontosságára, azon minél szamosabban megjelenni sziveskedjenek.

A vallás és közokt. m. kir. miniszter ur f. évi 2703 eln. sz. ren-

deletével az egyes iskolák igazgatóit felhatalmazta arra, hogy azoknak a tanerőknél, akik a kongresszuson részt venni óhajtanak, a kongresszus tartamára szabadságot engedélyzhessenek.

Székelyudvarhely, 1905. szept. 5.

Ember János.
kir. tanfelügyelő.

KÖZGAZDASÁG.

Az udvarhelyvárm. gazdasági egyesülettől.

250—905. szám.

Meghívó.

A gazdasági egyesület választmánya folyó hó 12-én délelőtt 10 órakor a vármegyeház kistermében rendes ülést tart, melyre a tagok tisztelettel meghívotnak. Tárgysorozat: Folyó ügyek.

Székelyudvarhely, 1905. szeptember 5.

Az elnökség.

HIRDETMÉNY.

Az „Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület” Homoródoklándon, 1905. október hó 8-án vasárnap d. e. 9 órakor a község ház mögötti piacon állatkiállítás rendez.

I. Kiállíthatók és díjaztatnak:

1. Kisborjus tehének.
2. Üszök (2 és 3 évesek).
3. Juhok.
4. Kosok.
5. Sertések.

II. Díjazások:

1. Kisborjus teheneknél: első díj 50 K, második díj 40 K, harmadik díj 30 K, negyedik díj 20 korona.
2. a) Három éves üszöknél: első díj 30 K, második díj 20 K, harmadik díj 10 K.
- 2 b) Két éves üszöknél: Első díj 20 K, második díj 15 K, harmadik díj 10 K.
3. Juhoknál: Első díj 20 K, második díj 10 K, harmadik díj 5 K
4. Kosoknál: első díj 20 K, második díj 10 K, harmadik díj 5 K.
5. Sertéseknél, két éves vagy idősebb gönne: első díj 20 K, második díj 10 K, harmadik díj 5 K; egy éves vagy azon aluli gönne: első díj 15 K, második díj 10 K.

Bíráló bizottság:

1. Teheneknél: elnök Daniel Lajos; tagok Gergely Mózes, Zonda József, Balázs Sándor, Bán Mózes.
2. Üszöknél: elnök Dr Gyarmathy Dezső; tagok Sándor Ferenc, Gáspár János, Perényi Jenő, Szitás András
3. Juhoknál: elnök Nagy József; tagok Barra Lajos, Kovács Mihály, Dénes Sándor, Kandó Ferenc.
4. Sertéseknél: elnök Ravasz Miklós; tagok Székely Mózes, Bedő József, Sándor Mózes, Bence Lőrinc, Mag János.

Megjegyezzük, hogy csakis kisbirtokosok állatai díjaztatnak.

Felhívjuk a homoródoklándi járás gazdaközönségét, hogy állatait minél nagyobb számban állítsa ki,

Jelszó: jó mindenütt csak jónak marad!

Oklánd, 1905. aug. 31.

Daniel Lajos, Szabady Tivadar
rendező elnök. társelnök.

Udvarhelyvárm. lótenyészbizottság elnökétől.

adsz. 161—905. g. b.

HIRDETMÉNY.

Háromszék megye Gazdasági Bizottsága egyetértve a vármegyei lótenyész bizottsággal, a Nagyméltóságú földművelésügyi miniszterium székelyföldi kirendeltségének anyagi támogatása mellett *folyó évi október 10-én Sepsiszentgyörgyön, a Szent-Mihály napi állatvásárt megelőző napon, Romániában is széles körben közzétett lóversenynyel egybekötött lóvásárt rendez.*

A nevezett vásár a lótenyészteknek és lótulajdonosoknak bő alkalmat nyújt felesleges lóanyagok eladására.

Tekintettel, hogy vásáruk igen jónak ígérkezik, mivel kölföldi vevők is megjelenésüket kilátásba helyezték; továbbá előreláthatólag katonai lóvásár is tartatik, ennél fogva felhívjuk a lótulajdonosokat, saját jól felfogott érdekükben, hogy a nevezett vásáron minél nagyobb számban jelenjenek meg eladásra szánt lovaikkal

A vásáron történő minden eladás a vásáron működő bizottságnak azonnal bejelentendő és az eladási ár 1%, a ugyanott a bizottság javára befizetendő, mely összeg a felmerült költségek fedezésére fordítatik.

A vásár iránt érdeklődőknek bármilyen felvilágosítással a bizottság titkára Imreh Béla ur készségesen szolgál.

Sepsiszentgyörgyön, 1905. augusztus hó 29-én.

A rendező-bizottság nevében:

Báró Szentkeresztly Béla, elnök.

Politikai felelős szerkesztő:

Dr Hinkelér Fels Ákos.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa újságkiadó intézete.

6497—1905. alisp. szám.

Hirdetmény.

Udvarhelyvármegye igazoló választmánya az 1906 évre érvényes legtöbb adót fizető törvényhatósági bizottsági tagok névjegyzékének megállapítása végett ülését a vármegyeház kis tanácstermében 1905. évi szeptember hó 15-én délután 3 órakor tartja meg.

Erről érdekelteket azzal értesítjük, hogy jelzett ülésen megjelenni s érdekeiket védelmezni jogosultak.

Udvarhelyvármegye igazoló választmánya nevében:
Székelyudvarhelyen, 1905. szeptember hó 6-án.

Adám Albert, Dr Nagy Samu,
előadó. 227. elnök.

3705—905. tkvi. sz.

HIRDETMÉNY.

Homoródszentmárton község közös telekkönyvei birtokszabályozás (arányosítás) következtében átalakítottak és ezzel egyidejűleg azokra az ingatlanjuttalékokra nézve, a melyekre az 1886. évi XXIX. t.-c. és az 1889. évi XXXVII. t.-c. és az 1891. évi XVI. t.-c. a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. t.-cikkben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan fogantatott.

Ez azzal a felhívással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. évi XXIX. t.-c. 15. és 17. §-ai alapján, ide értve e szakaszoknak az 1889. évi XXXVII. t.-c. 5. és 6. §-ában és az 1891. évi XVI. t.-c. 15. §-a a. pontjában foglalt kiegészítéseit is, valamint az 1889. évi XXXVIII. t.-c. 7. §-a és az 1891. évi XVI. t.-c. 15. §. b. pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy az 1886. évi XXIX. t.-c. 22. §-a alapján történt törlések érvénytelenségét kimutatják, e végből törlési keresetüket hat hónap alatt, vagy is 1906. évi március 10. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtásuk be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat.

2. hogy mindazok, kik az 1886. évi 29. t.-c. 16. és 18. §-ainak eseteiben, ide értve ez utóbbi szakaszának az 1889. évi 38. t.-c. 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is, a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásaikat hat hónap alatt vagy is 1906. évi március hó 10. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtásuk be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után ellentmondásuk többé figyelembe nem vétetik,

3. hogy mindazok, kik a telekkönyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által, nem különben azok, kik az 1. 2. pontban közölt esetekben kívül az 1892. évi XXIX. t.-c. szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogukat sértve vélik, ide értve azokat is, kik a tulajdonjog arányának az 1889. 38. t.-c. 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek tartják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt vagyis 1906. évi március 10. napjáig bezárólag

ról nyújtásuk be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után az átalakításakor közbejött téves bevezetésből származó bármilyen igényeket jöhíszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvényrendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek mindazokat a feleket, kik a hitelesítő bizottságnak eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egyszerűs mind másolatokat is csatoltak vagy ilyeneket pótlólag benyújtának az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

Kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság.

Oklánd, 1905. aug. 19.

MATHE,
kir. albiró.

5252528525252

Kiadó lakás. Miskolczi Károlynál egy emeleti lakás kiadó.

2525258252525

Fischer és Társa

faiskolák

Nagyenyed (Alsófehérmegye.)

40 katasztrális holdon fekvő faiskolánk Erdélyben a legnagyobbak és leggazdagabbak.

Készlet: 80 000 gyümölcsfa különböző alakokban és a legjobb és legfinomabb fajokban.

Gyümölcsvadoncokban készlet egy millió.

Gledicsia legjobb kerítés növényben, készletünk egy millió.

Akácfa erdősítésre alkalmas, készletünk egy millió.

Diszcserjék sétatér, magános fák.

Árjegyzék ingyen.

Faiskolánk megtekintésére az érdeklődőket tisztelettel meghívjuk. 211

SZÖRVESTŐ

A vegyileg megvizsgált, amellel hatóságilag az arcbőrre ártalmatlannak talált

eltávolítja hölgyeknél az oly csunya, kellemetlen arcbőrt gyökerestől, anélkül, hogy az arcbőrnek legkevésbé is ártana és az arcnak megadja az üdéséget, finomságot és simaságot. Ára 7 korona

Vidéki megrendeléseket diskréten utánvétellel eszközöl

Schmidek I. Budapest, VII. Nyári-u. 18. 208. 1—12.

telekkel együtt igen olcsón eladó. Van benne 3 szoba, konyha stb. melléképületek. Cím a kiadóhivatásban

Egy ház

HUNGARIA-VENDÉGLŐ-ÉTTEREM

(KORONKAY-FÉLE KERT)

helyisége egészen át van alakítva. Nagy utcai étterem és kényelmes mellékhelyiségek vannak társas összejövetelekre.

Naponta többféle zónareggeli

méltányos árak és pontos kiszolgálás mellett. Havi étkezés — a mai nehéz viszonyok tekintetbe vételével — mérsékelt díjazásért, változatos és izletes minőségben. Elsőrendű kőbányai kétszeres márciusi sör kizárólagos joggal való kiszolgálása.

Naponta többször friss csapolás. Mindennap elsőrendű zenekar.

Vidéki vendégek fogatainak az udvar és szin, a lovak számára tágas istálló díjtalanul áll rendelkezésre.

Gyertyánffy J. fiai vasnagyszerkedésében Székelyudvarhelyen.
Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban.

MIRLAPOK, FOLYÓIRATOK, ZENEMŰVEK

és bármely más irodalmi munkák eredeti áron, minden költség felszámítása nélkül való beszerzését a leggyorsabban és legpontosabban teljesíti

Betegh Pál és Társa könyvkereskedése
 Székelyudvarhely.

Uj iskolák felszerelése, meglévők kiegészítése, teljes irodaberendezések

pontosan és legjobb kivitelben

Betegh Pál és Társa

könyv- és papírárukereskedésében Székelyudvarhelyt.

HERMANN GYÖRGY
 FESTŐ ÉS ARANYOZÓ SZÉKELYUDVARHELYEN
 KOSSUTH-UTCA 16. SZÁM ALATT

Ajánlom magamat a műfestészet többféle ágában u. m. templom, arckép és díszmémleklapok, valamint címtáblák festésére. Fővállalok új templomi berendezéseket régi oltárokat, szószékeket stb. kiújítok, festek és aranyozok, legszebb kivitelben és jutányos árban. Továbbá műkedvelő ifjaknak, kik a festészetben bevezető utmutatást óhajtanak nyerni, oktatást adok óránként egy korona díjért.

OLCSÓ és jó BUTOR
 bevásárlási forrás.
GYARMATHY ISTVÁN
 épület- és butorasztalosnál
 Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 40. sz. alatt

Fűszer-, porcellán- és üvegkereskedés!

Csodálatos olcsó a Borhegyi borviz!
 — Üvegenként csak 8 fillér. —

Ezen természetes ásványvizet kitűnő eredménnyel használják: hurutos bántalmakban, idült hörghurutban, a gümőkór lerakódásának első stádiumában, a gyomor rendellenes működésében, a májműködés és epekészítés rendtelenségeiben, az epekövek eltakarítását szembe-tűnően könnyíti, a bélhurut minden ne-mében, a nyálkás aranyrban, hasszervi dugulásokban, huykő képződéseiben, mézes huygyárban, görvény- és mirigyda-gokban, angolkóros csontlágylás- és sorvadásokban. — A legkitűnőbb üdőt ital, borral vegyítve páratlan! — Heten-kint háromszor friss töltés! — Raktári SZENTPÉTERY GERGELYNÉL, Székelyudvarhelyt

Készlet Főkut vize 14 fillér!
 Baross-forrás borvize 8 fillér

Kérem a cégre ügyelni!

Szám: 2544—905. kig.

Kiadó lakás.

Kossuth-utca 37. házszám alatti Dr Rackövi tulajdonát képező bérház emeleti része a hozzá tartozó melléképületekkel együtt 1905. évi október 1-től 1907. április 24-éig terjedő időre Székelyudvarhely város által albérletbe adatik.

Feltételek és szerződés megkötés iránt a város polgármesteréhez lehet fordulni.

Székelyudvarhely város tanácsa, 1905. augusztus 31.

Gotthárd János,
 polgármester.

1—3 222.

Szám: 1590—905. szb.

Árverési hirdetmény.

Kápolnásoláhfalu tulajdonát képező „Homoród” gyógyfürdő folyó évi október 21-én délelőtt 10 órakor a Kápolnásoláhfalu község házában megtartandó nyilvános árverésen 1906. évi június 1-től egymásután következő 3—6 évre, tehát 1909. vagy esetleg 1912. év szeptember 1-ig haszonbérbe fog adni.

Évi haszonbérösszeg kikiáltási ára 9000 korona.

Az árverés szóval vagy írásbeli ajánlattal történhetik; azonban köteles árverező fél a kikiáltási ár 10 százalékát bantpénzül alólírott főszolgabiró kezéhez letenni, vagy írásbeli ajánlathoz mellékelni s szóval vagy írásban kijelenteni, hogy az árverezési feltételeket ismeri s azokat kötelezőleg elfogadja.

Utóajánlatok nem fogadtnak el.

A részletes feltételek alólírott főszolgabirónál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A fürdő hosszabb időre (huszonöt-ötven évre) is bérbe adatik, ez esetben azonban a bérleti feltételek külön egyezkedés tárgyát fogják képezni.

A mennyiben az egész fürdőre vállalkozó nem akad, a vendéglő külön is kiadatik.

A tulajdonos község a fürdőt esetleg örök áron is eladja. Bővebb értesítés alólírott főszolgabirónál nyerhető.

Székelyudvarhely, 1905. szeptember 1.

Dr Demeter Lőrinc,
 főszolgabiró.

224. 1—3.

Vezérszó: Minden darab szappan a SCHICHT névvel, tiszta és ment káros alkatrészekből.

SCHICHT-SZAPPAN
 („szarvas” vagy „kulcs” szappan)
 a legjobb és használatban legolcsóbb, minden ruhanemű és mosási módszer részére

JÓTÁLLÁS: 25.000 koronát fizet Schicht György cég Aussenban bárkinek, aki bebizonyítja, hogy szappana a „Schicht” névvel, valamely káros keveréket tartalmaz.

179

Rösler és Gábor vaskereskedése
 „Az arany patkóhoz” Székelyudvarhelyen

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek szíves tudomására hozni, hogy e napokban Székelykeresztúron, a Kossuth-téren fióküzletet nyitottunk.

Ajánljuk jól berendezett vasüzletünkben kapható styriai acélvassal és kőrifagerendelyvel ellátott miskolci váltókéinket jótállás mellett; mindenféle ekerészeket, legjobb faju acélkapát, kaszát, ásót, lapátot, csákányt, fejszét, 2, 3 és 5 águ acél villát, mindenféle ajtó-, ablak- és butorvasalásokat, acél szármokokat, brassói portlandcementet, Hunyadi-vasat, sodrony és kovácsolt szeget, csavarokat stb. minden e szakmába vágó vasárúkat legelőnyösebb árban és figyelmes kiszolgálás mellett.

Végül felhívjuk a tisztlet közönség figyelmét az első rangú gyárakból nagy választékban beszerzett többféle legjobb szerkezetű varrógépraktárukra, melyek felelősség mellett igen előnyös árban, esetleg részletfizetésre is kaphatók.

A n. é. közönség becses bizalmába ajánlva magunkat s jóindulatu szíves pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

Rösler és Gábor Székelyudvarhely
 fióküzlet Székelykeresztúron.

UJ VASKERESKEDÉS

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA
 férfi és női divat-áruháza
 Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

! Iskolás fiúk !
! Diákok részére !

Kész ruhák, kalapok, ingek, nyakkendők, harisnyák, cipők és ágyneműek nagy választékban, előnyös és olcsó árakban kaphatók.

Divatos és olcsó ruha-vállalat merték után, a ruhák ingyen takarításával.

! Legolcsóbb árak !

Utí bóröndök a legnagyobb választékban.
 Nagy választék nyakkendők- és kalapokban

Nyomatott Betegh Pál és Társa könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt, 1905.